

mellem jordløse Huse og Huse med Jord. En anden Betænkelse, som Landbo-kommissionen havde, var Hensynet til Kreditforeningerne. Naar disse skulde være Mellemed og skulde sætte Penge i disse Lodder, vilde Kreditforeningernes Bedømmelse blive overordentlig vanskeliggjort, naar man tog jordløse Huse med. Det er klart, at det er meget lettere at vurdere en Jordlod end at vurdere et jordløst Hus, der ofte er gammelt og maaske meget brøstfældigt. Jeg har imidlertid udtalt, at jeg lod mine Betæneligheder falde over for dette Spørgsmaal, men det forekommer mig saa, at man bliver absolut nødt til at give Amtskommissionen Bemyndigelse til at forlange Taksation, naar den ønsker det. De Herre ville se, at ifølge § 7, som den nu er affattet, skal Laanet fra Statskassens Side ydes paa Opgivende af Landarbejderen selv, bilagt med Sogneraadets Erklæring. Det er dette Hensyn, som gør, at denne Taksation maa siges at være nødvendig. Det er jo klart, at det ikke er en tilstrækkelig Garanti, at en Mand med et maaske ret faldefærdigt Hus angiver, at dette har den eller den Værdi, og at Statskassen skal laane sine Penge ud efter hans Opgivelser — ganske vist suppleret med Sogneraadets Erklæring. Der maa være en Mulighed for, at Amtskommissionen kan nærmere undersøge, om ogsaa Opgivendet virkelig stemmer overens med de faktiske Forhold.

De Punkter, jeg hidtil har berørt, og som altsaa angaa de Ændringer, der ere foretagne i det andet Ting, ere ikke saadanne, som jeg tænker mig kunde lægge Lovforslaget uoverstigelige Vanskeligheder i Vejen. Derimod komme vi til større Vanskeligheder, naar vi naa til de i Ændringerne til §§ 9, 10 og 11 omhandlede store Spørgsmaal om, hvor meget Landarbejderen selv bør indskyde, hvor stort hans Tilskud bør være, samt Bestemmelserne om Forrentning og Tilbagebetaling og om den Sum, som man tænker sig, at Staten skulde ofre, for at dette Lovforslag kan føres ud i Livet. Arbejderens eget Tilskud er jo et meget omdebatteret Spørgsmaal. Det er her overordentlig vanskeligt at sige, at netop den og den Sum, sammensparet af en Landarbejder, beviser, at vedkommende er en sparsommelig, hæderlig og dygtig Mand, og det er jo netop den Art Folk, man ønsker at begunstige. Der kan naturligvis disputeres om, hvilken Brøkdelen af hele Ejendommens Værdi han bør indskyde, men jeg tror paa den anden Side, at det bør erkendes, at det er enhver Ministers

Pligt i dette Forhold, hvor der er Tale om, at Staten skal yde ret betydelige Midler til at gennemføre Loven, at sørge for, at der kommer Bestemmelser ind i Loven, som sikrer ham, at han kommer til at staa lige over for den virkelig dygtige og sparsommelige Landarbejder, og det saa meget mere, jo større Fordringer man stiller til Staten. Enhver maa dog erkende, at $\frac{9}{10}$ af en Ejendoms Værdi er et meget højt Laan, og det maa ikke glemmes her, at foruden $\frac{9}{10}$ af Ejendommens virkelige Værdi skal der, som jeg allerede tidligere har bemærket, gives $\frac{9}{10}$ — eller efter Folketingets Affattelse $\frac{9}{10}$ af Laaneværdien, det vil sige, Staten skal laane saa højt i Ejendommens Besætning og Inventarium, oven i Købet delvis paa Landarbejderens eget Opgivende. Dette, at Landarbejderens Opgivende danner Grundlaget for Laanet, udelukker i mine Øjne aldeles ikke, at han i Virkeligheden kan faa et endnu højere Laan, maaske op til $\frac{10}{10}$ og maaske over $\frac{10}{10}$, og det gør, at jeg for mit Vedkommende føler mig forpligtet til at gøre Statens Risiko saa lille, som den overhovedet kan blive, naar man samtidig vil stille sig human lige over for Landarbejderne. Der er endnu et Punkt, som i mine Øjne har Betydning, nemlig, at Staten ved at skærpe Fordringerne lige over for Landarbejderne foruden, at Risikoen bliver direkte mindre, tillige opnaar at komme i Forhold til de særlig dygtige og flinke Landarbejdere, og det moralske Element har efter min Opfattelse fuldt saa megen Betydning som det pekuniære, som er og bliver meget usikkert i hele dette Forhold. Om det andet Punkt med Hensyn til Laanets Forrentning og Afdrag har jeg allerede udtalt mig i det andet Ting. Jeg finder, at man er gaaet for højt ved at sætte Renten til $3\frac{1}{2}$ pCt. Det forekommer mig, at man her maa kunne stille sig noget mindre strengt i sine Fordringer. Jeg synes, at der her er Grund til at komme Folketingets Opfattelse i Møde, hvorimod jeg med Hensyn til den sidste Del af § 10, som omhandler, at $\frac{1}{10}$ af Laanet skal henstaa saavel rentesom afdragsfrit i en vis Periode, maa erkende, at jeg aldrig har haft Sympati for den Del af Forslaget. Det er og bliver en Klods om Benet paa vedkommende Landarbejder, han fristes let til at glemme, at han skylder denne Del, derved at han hverken skal forrente eller afdrage den, og naar Tiden kommer, maaske naar han er gammel og udslidt, at han skal til at forrente og afdrage denne Del af Gælden, vil den kunne komme ham meget ubelej-